

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

วรรณกรรมเป็นสมบัติร่วมของสังคม และมีความสัมพันธ์กับสังคมอย่าง แนบแน่น กล่าวคือวรรณกรรมมักเน้นการสะท้อนภาพชีวิตมนุษย์และสังคม เมื่อผู้สร้าง วรรณกรรมเป็นสมาชิกของสังคม และเห็นเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม จึงนำ เหตุการณ์ที่ปรากฏในสังคมแต่ละท้องถิ่นและยุคสมัยมาแทรกไว้ในวรรณกรรม ดังนั้น ผลงานทางวรรณกรรมย่อมได้รับอิทธิพลจากสภาพสังคมที่แวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ วรรณกรรมจึงเป็นเครื่องแสดงออกของสังคมดังคำกล่าวที่ว่า "วรรณกรรมเปรียบ เสมือนกระจกเงาสะท้อนสังคม" (เจตนา นาควิชระ, 2514 : 13-14)

สังคมของชาวไทยในภาคใต้มีความเจริญรุ่งเรืองทั้งด้านศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งได้สั่งสมกันมาแต่อดีต ความเจริญรุ่งเรืองในอดีตยังคงปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด ในปัจจุบัน ความเจริญรุ่งเรืองส่วนหนึ่งปรากฏทางวรรณกรรม ซึ่งกวีชาวไทยภาคใต้ ได้สร้างสรรค์ไว้เป็นจำนวนมาก

การสร้างวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้อาจกล่าวได้ว่า พระพุทธศาสนามีอิทธิพล ต่อกวีเป็นอย่างยิ่ง เพราะ "พระพุทธศาสนาได้มีอิทธิพลต่อชาติไทยมากที่สุด ชนบทรวม- เนียมประเพณีตลอดจนอารยธรรมและวัฒนธรรมของชนชาติไทยนั้น ได้ถ่ายทอดมาจาก พระพุทธศาสนาแทบทั้งสิ้น" (สิริ เปรมจิตต์, 2524 : คำนำ) ดังจะเห็นได้จากทุก จังหวัดของประเทศไทยมีวัดเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าประชาชน มีความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา และยังใช้วัดเป็นศูนย์รวมการศึกษา การ ศึกษาสมัยก่อนเริ่มต้นที่วัด "ซึ่งพระภิกษุเป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ และอบรมจริยธรรม วรรณกรรมต่าง ๆ ก็มักจะเริ่มต้นที่วัด ซึ่งพระภิกษุส่วนใหญ่เป็นผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม ท้องถิ่น หรือไม่กี่ศิษย์วัดเป็นผู้ประพันธ์วรรณกรรม" (ธวัช ปุณโณทก, 2528 : 7)

หลักฐานที่แสดงว่าพระพุทธศาสนามีอิทธิพลต่อชาติไทย และเจริญรุ่งเรือง มาแล้วในอดีตคือ

ราว พ.ศ. 1300 กษัตริย์ผู้ครองกรุงศรีวิชัยนับถือพระพุทธศาสนา ทรงแผ่อาณาเขตมาถึงแหลมมลายู ซึ่งรวมเอากลุ่มจังหวัดสุราษฎร์ธานีลงไปจนถึงจังหวัดปัตตานี จึงนำลัทธินี้มาสั่งสอนในเหล่าจังหวัดที่ได้ไว้เป็นอาณาเขต ยังมีพระพุทธเจดีย์อย่างลัทธิมหายาน ที่พวกชาวศรีวิชัยมาสร้างไว้ปรากฏอยู่ ได้แก่ พระมหาธาตุเมืองไชยา พระมหาธาตุเมืองนครศรีธรรมราช (องค์เดิม) กับทั้งพระพุทธรูปและพระโพธิสัตว์หล่ออีกทั้งพระพิมพ์ดินดิบ ซึ่งทำซ่อนไว้ในถ้ำหลายแห่งในภาคใต้ ยังขุดค้นหาได้จนทุกวันนี้ (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2514 : 64-65)

พุทธศาสนิกชน (2529 : 111) กล่าวว่า

ประมาณ พ.ศ. 193-353 ตรงกับสมัยพระเจ้าอโศกมหาราช แห่งอินเดีย ได้มีเจ้าชายสุมิตร แห่งเมารยวงศ์ กรุงอนุราชปุระของลังกา ทรงนำถึงพระศรีมหาโพธิ์ไปปลูกไว้ที่กรุงสุวรรณปุระ (เมืองโบราณที่ไชยา) และกรุงธรรมราชปุระ (เมืองโบราณที่นครศรีธรรมราช) ทั้งสองเมืองนี้จึงเป็นศูนย์กลางของพระพุทธศาสนาและมีความเจริญรุ่งเรืองตลอดมา ปัจจุบันนี้มีพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช และพระมหาธาตุเมืองไชยา ซึ่งเป็นพุทธเจดีย์ตามแบบมหายานปรากฏอยู่ นอกจากนี้ยังได้พบพระโพธิสัตว์องค์ใหญ่น้อยบริเวณเมืองไชยาเป็นจำนวนมาก อันเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นว่าพระพุทธศาสนาแบบมหายานเจริญรุ่งเรืองในเมืองไชยา และนครศรีธรรมราช มาแล้ว

นอกจากนี้ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2523 : 110-111) กล่าวถึงพระพุทธศาสนาแถบลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออกว่า

หลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดพบวัตถุและศาสนวัตถุที่พบในบริเวณทะเลสาบฝั่งตะวันออกเป็นจำนวนมาก ที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาในอดีต จากหลักฐานที่ปรากฏแสดงให้เห็นว่า พระพุทธศาสนาแบบมหายานมีความสัมพันธ์กันตลอดถึงชวา และพระพุทธศาสนาแบบลังกาวงศ์ได้เข้ามาตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 17-18 สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย

เนื่องจากพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลต่อชีวิตของคนไทยภาคใต้ตั้งกล่าวแล้ว ดังนั้นวรรณกรรมท้องถิ่นที่ค้นพบในภาคใต้ ส่วนใหญ่จึงเป็นวรรณกรรมที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ซึ่งมีเนื้อหาหึ่งที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาโดยตรง เช่น พระอภิธรรมเจ็ดคัมภีร์ พระโพธิสัตว์ พระนิพพานโสด พระมโหสถ สุทธิกรรมชาดก พระมาลัยคำกาพย์ ฯลฯ และเนื้อหาที่มีแนวคิดทางพระพุทธศาสนาแทรกอยู่ เช่น สุนีนคำกาพย์ มโนราห์บิวด พระวรวงศ์ พุทธภาษิต คติโลก-คติธรรม สวัสดิรักษา คำกาพย์ ฯลฯ (สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์, 2526 : 18)

การที่วรรณกรรมเกี่ยวกับพระพุทธศาสนามีมากในภาคใต้แสดงว่า "ชาวบ้านภาคใต้มีความนิยมวรรณกรรมพุทธศาสนา เพราะพุทธศาสนาเป็นสถาบันสูงสุดที่บุคคลควรเคารพศรัทธายึดถือ เป็นสถาบันที่สร้างคนดีแก่สังคม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นวินัยในสังคม และพระสงฆ์เป็นที่พึ่งของชีวิต คนไทยภาคใต้ถือว่าพุทธศาสนิกชนที่ดีคือ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม หรือมีจริยธรรมในการดำเนินชีวิตนั่นเอง" (จรรยา ต้นสูงเนิน, 2527 : 447)

ปัจจุบันนี้ผู้เห็นความสำคัญและคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นมากขึ้น ผู้รู้หลายท่านได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นไว้หลายประการ เช่น

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2518 : คำนำ) กล่าวว่า "วรรณกรรมท้องถิ่นเกิดจากคนธรรมดาทั่วไป อันจัดเป็นพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ ฉะนั้นวรรณกรรมพื้นเมืองจึงมีคุณสมบัติควรแก่การศึกษาอย่างลึกซึ้ง เพื่อความรู้ ความเข้าใจมนุษย์และสังคมส่วนใหญ่"

วิเชียร ณ นคร (2528 : 4) แสดงความคิดเห็นว่า "การศึกษา
วรรณกรรมท้องถิ่น ย่อมจะก่อให้เกิดคุณค่าอย่างมหาศาลทางวิชาการ สังคม
วัฒนธรรม จริยธรรม และคตินิยม โดยเฉพาะคุณค่าทางจริยธรรมและคตินิยม
ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่จะเสริมสร้างสันติสุขให้เกิดแก่สังคมนั้น เป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษา
อย่างยิ่ง"

ชวน เพชรแก้ว (2528 : 85) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษา
วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ว่า "เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของคนในท้องถิ่นที่จะ
ถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง สิ่งที่มีบันทึกจึงเปรียบได้กับ
กระจกที่สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ความนึกคิด ประเพณี ความเชื่อ
และค่านิยมของผู้เป็นเจ้าของ"

และ อุดม หนูทอง (ม.ป.ป. : 1) กล่าวว่า "วรรณกรรมท้องถิ่น
เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ เพราะเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญของสังคม
หรือชาติบ้านเมืองแต่ละยุคสมัย ประชาชนมีความเป็นอยู่ มีความคิดเห็น มีความ
รู้สึกอย่างไร ย่อมมองเห็นได้จากวรรณกรรมทั้งสิ้น"

ผู้วิจัยพิจารณาเห็นความสำคัญและคุณค่าของวรรณกรรมท้องถิ่นในฐานะ
ที่เป็นมรดกอันล้ำค่าของสังคม เพราะเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญของสังคม
ทั้งก่อให้เกิดคุณค่าทางวิชาการ สังคมและวัฒนธรรม วรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้า
ห้าพระองค์ เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้เรื่องหนึ่ง ซึ่งได้รับการบอกเล่ากันอย่าง
แพร่หลายในกลุ่มพุทธบริษัทผู้สูงอายุ (อุดม หนูทอง, 2530 : 225) มีเนื้อหา
สาระที่น่าสนใจศึกษาเป็นอย่างยิ่ง จึงได้เลือกศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมท้องถิ่น
เรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ฉบับสำนวนภาคใต้กับฉบับสำนวนภาคกลาง โดยจะ
ศึกษาเปรียบเทียบด้านความเป็นมา ลักษณะสำคัญของวรรณกรรม พุทธปรัชญาที่
ปรากฏ ตลอดจนเนื้อหาด้านสังคมและวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อขยายวงการศึกษาวรรณ-
กรรมท้องถิ่นภาคใต้ออกไป ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมเรื่อง
พระพุทธเจ้าห้าพระองค์ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ยังมีผลต่อเนื่อง
ไปถึงการศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นของชนรุ่นหลังให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ฉบับสำนวนภาคใต้กับฉบับสำนวนภาคกลางยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อน เอกสารที่เกี่ยวข้องจึงมีน้อย เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ที่มีผู้กล่าวไว้ในหนังสือ ตำรา และเอกสารต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ (2514 : 51) ทรงกล่าวถึงพระโพธิสัตว์ในพระพุทธศาสนาลัทธิมหายาน ซึ่งเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ว่า

พระโพธิสัตว์ตามความเชื่อของผู้นับถือศาสนาพุทธลัทธิมหายาน มี 2 ประเภท คือ

1. มนุษย์โพธิสัตว์ หมายถึง พระโพธิสัตว์ที่อยู่ในสภาพมนุษย์ แต่ปฏิบัติตนอยู่ในความบริสุทธิ์ ทำบุญ ให้ทาน เจริญภาวนา โดยมุ่งหวังพระโพธิญาณในขั้นสุดท้าย เช่น อคิตชาติของพระพุทธเจ้าเสวยพระชาติเป็นพระจันทกุมารบ้าง พระเวสสันดรบ้าง ในที่สุดทรงพระชาติเป็นพระสากยโพธิสัตว์ในพระชาติสุดท้าย

2. พระธยานิโพธิสัตว์ เป็นพระโพธิสัตว์ที่เป็นเทพซึ่งสถิตอยู่บนสวรรค์ บรรลุพระอรหันตวิโมกข์มานานนับเวลาไม่ได้ มีมาก่อนพุทธกาลหลายพระองค์ที่สำคัญมี 5 พระองค์ ดังนี้ คือ พระสมันตภัทรโพธิสัตว์ เป็นผู้รักษาพระศาสนาของพระกกุสันธพุทธเจ้า วัชรปาณีโพธิสัตว์ เป็นผู้รักษาพระศาสนาของพระโกนาคมพุทธเจ้า รัตนปาณีโพธิสัตว์ เป็นผู้รักษาพระศาสนาของพระกัสสปพุทธเจ้า อวโลกิเตศวรโพธิสัตว์ เป็นผู้รักษาพระศาสนาพระโคตมสัมมัสสิริสรเพชญ์พุทธเจ้า และสิวปาณีโพธิสัตว์ จะเป็นผู้รักษาพระศาสนาของพระศรีอาริยมะตไตรยพุทธเจ้าต่อไปในอนาคต

สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2523 : 103-105) กล่าวถึงเรื่อง "พระเจ้าห้าองค์" วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ฉบับที่พบที่วัดบ่อทรัพย์ ท่าแหลมสน อำเภอเมือง

จังหวัดสงขลา และฉบับที่พิมพ์ที่วัดเชิงแส กิ่งอำเภอกะแสสินธุ์ สรุปได้ว่า วรรณกรรมเรื่องนี้เดิมแต่งเป็นภาษาบาลี และมีความนิยมแพร่หลายพอสมควร จึงมีการแต่งใหม่ และคัดลอกกันอยู่เรื่อย ๆ เนื้อเรื่องคล้ายกับ "กาชาวกาพย์" และได้กล่าวถึงลักษณะการแต่ง เนื้อเรื่องย่อ และสิ่งที่ได้รับจากเรื่อง

นอกจากนี้ สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์ (2530 : 2249-2250) ยังกล่าวถึง "พระเจ้าห้าองค์" วรรณกรรมท้องถิ่นที่พิมพ์ที่วัดควนซี้เรต ตำบลชะรัด อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง สรุปได้ว่า วรรณกรรมเรื่องนี้แต่งด้วยกาพย์ยานี 11 กาพย์สุรางคนางค์ 28 และร่าย เนื้อเรื่องกล่าวถึงพระชาติกำเนิดของพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ และการสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนได้ยึดถือในการปฏิบัติธรรม

อุดม หนูทอง (2530 : 2250-2251) กล่าวถึง "พระเจ้าห้าองค์" วรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้ ฉบับที่พิมพ์ที่วัดบ่อทรัพย์ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สรุปได้ว่า วรรณกรรมเรื่องนี้แต่งด้วยร้อยแก้วและกาพย์ประสมกัน มีเนื้อหา 3 ตอน คือ ตอนที่หนึ่งกล่าวถึงตำนานพระเจ้าห้าองค์ ตอนที่สอง กล่าวถึงการกำเนิดของต้นพระศรีมหาโพธิ์อันเป็นที่ตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า และตอนที่สาม กล่าวถึงความสำคัญของการแสดงพระธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า ซึ่งคำสอนเป็นเครื่องปลุกฝังความศรัทธาในศาสนา และเป็นเครื่องมือสอนธรรมะไปพร้อมกัน

ประทีป ชุมพล (2519 : 48-51) กล่าวถึง "พระเจ้าห้าองค์" ฉบับที่นางพวงทิพย์ สุขวงศ์ คัดลอกมาจากวัดบ่อทรัพย์ ท่าแหลมสน อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สรุปได้ว่า วรรณกรรมเรื่องนี้แต่งด้วยกาพย์ และร่าย ซึ่งผู้แต่งไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์ มีเนื้อเรื่องกล่าวถึงการกำเนิดพระพุทธเจ้าทั้งห้าพระองค์ และคำสอนในพระพุทธศาสนา

กรมศิลปากร (2499 : 956-970) ได้บันทึกเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับพระชาติของพระพุทธเจ้าและพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ไว้ในปัญญาสาตกวี จังฉิมภาค 2 เรื่อง คือ

1. เรื่องปัญญาพุทธพยากรณ์ กล่าวถึงพระพุทธเจ้า 5 พระองค์ คือ พระกุกกุสันธพุทธเจ้า พระโกนาคมนพุทธเจ้า พระกัสสปพุทธเจ้า พระโคตมพุทธเจ้า และพระศรีอริยเมตไตรยพุทธเจ้า

2. เรื่องปัญญาพุทธศักราชวรรณภา กล่าวถึงศาสนายุกาลพร้อม
พระชนมายุของพระพุทธเจ้าบางพระองค์ เช่น พระโคตมพุทธเจ้า
มีพระชนมายุ 80 ปี มีศาสนายุกาล 5,000 ปี พระศรีอาริยมตไตรย
มีพระชนมายุแปดหมื่นปี ไม่บอกศาสนายุกาล

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรม
เรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ฉบับสำนวนภาคใต้กับฉบับสำนวนภาคกลาง ในประเด็น
ต่อไปนี้

1. ความเป็นมาและลักษณะของวรรณกรรม
2. หลักพุทธปรัชญาที่ปรากฏในวรรณกรรม
3. เนื้อหาค่านิยมและวัฒนธรรมที่ปรากฏในวรรณกรรม
4. ลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่างของวรรณกรรม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมา และลักษณะของ
วรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์
2. ทำให้มีความรู้เรื่องแนวคิดทางพุทธปรัชญาที่ปรากฏในวรรณกรรม
เรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์
3. ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจถึงสภาพความเป็นอยู่ สังคมและวัฒนธรรม
ของท้องถิ่นในยุคสมัยนั้น
4. ทำให้ทราบลักษณะร่วมและลักษณะแตกต่างของวรรณกรรมเรื่อง
พระพุทธเจ้าห้าพระองค์ทั้งฉบับสำนวนภาคใต้ และฉบับสำนวนภาคกลาง

ความสำคัญและประโยชน์ของการศึกษาค้นคว้า

1. เป็นการอนุรักษ์และเผยแพร่วรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์
ให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลาย

2. ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมา อักษรวิธี กลวิธี การแต่ง ตลอดจนเนื้อหาสาระในวรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์อย่างละเอียด

3. ทำให้มีความรู้ ความเข้าใจสภาพสังคมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ในยุคสมัยนั้น

4. เป็นเอกสารอ้างอิง และเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจวรรณกรรมท้องถิ่น ภาคใด จะได้ใช้ศึกษาค้นคว้าต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. วรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ที่ใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาเปรียบเทียบครั้งนี้ ต้นฉบับเดิมเป็นหนังสือสมุด หรือสมุดไทยจารด้วยภาษาไทยท้องถิ่น ฉบับที่นำมาศึกษา คือ

• 1.1 ฉบับสำนวนภาคใต้เป็นต้นฉบับของนางถนอม บัวทอง บ้านควนเปล บ้านเลขที่ 39 หมู่ที่ 2 ตำบลท่าเรือ อำเภอโคกโพธิ์ จังหวัดปัตตานี

1.2 ฉบับสำนวนภาคกลาง เป็นต้นฉบับของหอสมุดแห่งชาติ ห่าวาสุกรี กรุงเทพมหานคร เลขที่ 39 และ 40

2. ในการศึกษาเปรียบเทียบครั้งนี้ จะศึกษาตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. วรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ มีชื่อเรียกกัน 2 ชื่อ คือ ในฉบับสำนวนภาคใต้ บางฉบับเรียกชื่อว่า "พระเจ้าห้าองค์" บางฉบับเรียกชื่อว่า "พระพุทธเจ้าห้าพระองค์" ส่วนฉบับภาคกลาง เรียกชื่อว่า "พระพุทธเจ้าห้าพระองค์" ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะใช้ชื่อว่า "พระพุทธเจ้าห้าพระองค์"

2. ต้นฉบับวรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ ที่กำหนดไว้ในขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า ถือเป็นตัวแทนวรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์ของท้องถิ่นภาคใต้และภาคกลาง ตามลำดับ

3. เนื่องจากวรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้าห้าพระองค์มีหลายสำนวน จึงจำเป็นต้องเลือกต้นฉบับเพื่อเป็นตัวแทนวรรณกรรมท้องถิ่นภาคใต้และภาคกลาง โดยถือเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- 3.1 ต้นฉบับจารลงในหนังสือบุค, สมุดข่อย หรือสมุดไทย
- 3.2 ต้นฉบับจารด้วยอักษรวิเชียรไทยโบราณ
- 3.3 ต้นฉบับมีเนื้อหาคบถ้วนสมบูรณ์

4. คำว่า "หน้าคั่น" หมายถึงด้านหน้าของหนังสือบุค หรือสมุดไทย คำว่า "หน้าปลาย" หมายถึงด้านหลังของหนังสือบุค หรือสมุดไทย การอ้างอิงในวิทยานิพนธ์นี้จะลงรายการว่า "หน้าคั่น" หรือ "หน้าปลาย" ก่อน แล้วตามด้วยเลขหน้าที่อ้างอิง และบรรทัดที่ยกตัวอย่างข้อความในหนังสือ เช่น หน้าคั่น 8, บรรทัด 2 หน้าคั่น 8 หมายถึงหน้าที่ 8 ของหน้าคั่น บรรทัด 2 หมายถึงบรรทัดที่ 2 ของหน้า 8 ในหน้าคั่น

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

พระพุทธเจ้าห้าพระองค์ หมายถึง ศาสดาของศาสนาพุทธตามความเชื่อของพระพุทธศาสนา ผู้เป็นศาสดาในพระพุทธศาสนาได้ตรัสรู้ในพุทธกัปป์ ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต รวมทั้งสิ้น 5 พระองค์ คือ พระกุกกุสันโธ พระโคตมกัมม พระกัสสป พระศรีสากยมุนีโคตม (องค์ที่สี่พระพุทธศาสนาในปัจจุบัน) และพระศรีอาริยมตไตรย ซึ่งจะมาตรัสรู้ในอนาคต

ลักษณะของวรรณกรรม หมายถึง สภาพหรือลักษณะของวรรณกรรม ได้แก่ ลักษณะภายนอก เช่น ชนิด ขนาด จำนวนบรรทัด เป็นต้น และลักษณะภายใน เช่น ลักษณะคำประพันธ์ แนวคิดของเรื่อง เป็นต้น

สังคม	หมายถึง กลุ่มคนที่อยู่ด้วยกัน และตั้งถิ่นฐานอยู่ร่วมกัน ในบริเวณอาณาเขตใดอาณาเขตหนึ่ง ในระยะเวลา นาน มีความสัมพันธ์ต่อกันในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านภาษา วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และ วิถีชีวิต ที่เป็นไปในรูปแบบเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกัน.
วัฒนธรรม	หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อความเจริญงอกงามด้านต่าง ๆ เช่น ภาษา ศิลปะ ความเชื่อ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งสังคม ยอมรับและรักษาไว้ให้เจริญงอกงาม
ลักษณะร่วม	หมายถึง สภาพที่เหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกันของ วรรณกรรม เช่น วรรณกรรมทั้งสองสำนวนเป็น วรรณกรรมพุทธศาสนา เป็นต้น
ลักษณะแตกต่าง	หมายถึง สภาพที่ไม่เหมือนกันของวรรณกรรม เช่น วรรณกรรมทั้งสองสำนวนเป็นวรรณกรรมที่ผู้แต่งเป็น คนละคนกัน อยู่คนละภาค และคนละยุคสมัย เป็นต้น

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary research) มีขั้นตอนในการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 สืบค้นและรวบรวมเอกสารโบราณเรื่องพระพุทธเจ้า

ห้าพระองค์ จากศูนย์วัฒนธรรมในจังหวัดภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ภูเก็ต นครศรีธรรมราช พัทลุง สงขลา และปัตตานี จากศูนย์วัฒนธรรมภาคกลาง ที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และจากหอสมุดแห่งชาติ ท้าววาสุกรี กรุงเทพมหานคร

ทั้งนี้ เพื่อคัดเลือกต้นฉบับที่จะใช้เป็นตัวแทนของวรรณกรรม ท้องถิ่นภาคใต้และภาคกลาง โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกตามที่กำหนดไว้ในข้อตกลงเบื้องต้น

1.2 ถ่ายเอกสาร หรือคัดลอกวรรณกรรมเรื่องพระพุทธเจ้า
ห้าพระองค์ จากต้นฉบับที่เป็นตัวแทนทั้งฉบับส่วนภาคใต้และฉบับส่วนภาคกลาง

2. ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 ศึกษาความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎเกณฑ์และหลักการ
ตลอดจนวิธีการในการศึกษาเปรียบเทียบ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษา

2.2 ศึกษาวิเคราะห์ และเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่อง
พระพุทธเจ้าห้าพระองค์ ตามที่ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า

3. ชั้นสรุปผลและอภิปรายผล

3.1 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสรุปผล

3.2 อภิปรายผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

3.3 เสนอผลการศึกษาค้นคว้าแบบพรรณนาวิเคราะห์

(Descriptive Analysis)